

ІНТЭРПРЭТАЦЫЯ ІНФАРМАЦЫІ Ў РЭЧЫШЧЫ ДЫСКУРСНАГА АНАЛІЗУ СМІ

М. А. Груздзева

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, г. Мінск;

mgruzdeva312@gmail.com;

наук. кір. – В. І. Іўчанкаў, д-р філал. навук, прафесар

Аўтар разглядае паняцце «інтэрпрэтацыя» ў рэшышчы дыскурснага аналізу сродкаў масавай інфармацыі. Характарызуюцца фактары экстралінгвістычнага парадку, што ўплываюць на інтэрпрэтацыйную мадэль тэкставай дзейнасці журналіста. На матэрыяле беларускага медыядыскуру выяўляюцца віды інтэрпрэтацыі па спосабе прадачы.

Ключавыя словы: інтэрпрэтацыя; сродкі масавай інфармацыі; дыскурсны аналіз СМІ; інтэрпрэтацыйная дзейнасць журналіста; беларускі медыядыскурс.

Сродкі масавай інфармацыі (далей – СМІ) з’яўляюцца інтэрпрэтатарамі рэальнасці. Медыятэкст уяўляе сабой і працэс інтэрпрэтацыі аўтарам паведамлення, і вынік інтэрпрэтацыйнай дзейнасці адрасата. Гэта значыць, «інтэрпрэтацыя як ментальна-кагнітыўны працэс рэгулюе як дзейнасць аўтара на этапе стварэння тэксту, так і дзейнасць адрасата на этапе яго ўспрымання» [1, с. 176]. Аўтарскую інтэрпрэтацыю паведамленняў у медыядыскурсе, працэс вербалізацыі падзеі ў журналісцкім тэксце як з’явы камунікатыўнай, кагнітыўна іерархізаванай, парадыгмальнай называем дыскурснай. Яна адлюстроўвае пэўнае светабачанне, «што адрозніваецца ад іншых магчымых інтэрпрэтацый і пададзенае як адзінае праўдзівае» [2, с. 6]. Дыскурсная інтэрпрэтацыя ўплывае і на інтэрпрэтацыйную дзейнасць адрасата, бо яна скіроўвае працэс асэнсавання рэчаіснасці рэцыпіентам.

Пад паняццем «інтэрпрэтацыя тэксту» разумеем раскрыццё зместу, які ў ім закладзены [3, с. 4]. Гэта прадугледжвае складаны разумовамаўленчы працэс успрымання, асэнсавання, аналізу і ацэнкі тэкставага паведамлення. Журналіст стварае і афармляе змест паведамлення. І такім чынам у медыя адбываецца фіксаванне сэнсу паведамлення.

На інтэрпрэтацыйную дзейнасць журналіста ўплывае мноства экстралінгвістычных фактараў, якія датычацца і асобы журналіста, і дзейнасці медыя, у якім ён працуе, і мэтавай аўдыторыі. Сярод такіх фактараў вылучаюць асабісты досвед, лінгвістычную карціну свету, тып сродку масавай камунікацыі, яго тэматычную накіраванасць, рэдакцыйную палітыку і інш.

Рэпрэзентацыя падзей у тэкстах з’яўляецца ітэрпрэтацыйнай па сваёй прыродзе: базісная, фактуальная, дэнатытыўна забяспечаная

інфармацыя, паводле інфармацыйнай апрацоўкі, атрымлівае рознага тыпу канатацыі, якія датычаць выражэння моўнай асобы журналіста. Гэта абумоўлівае важнасць даследавання відаў медыйнай інтэрпрэтацыі. Мяркуецца, што менавіта ў медыядыскурсе інтэрпрэтацыйны складнік камунікацыі паміж супрацоўнікам медыя і рэцыпіентам выявіцца найбольш дакладна.

Інтэрпрэтацыя паведамленняў у медыядыскурсе Беларусі даследуецца на прыкладзе найбольш папулярных друкаваных і аўдыявізуальных СМІ, а таксама інтэрнэт-рэсурсаў. Перыяд правядзення маніторынгу – са студзеня па сакавік 2021 года. Было разгледжана 50 медыятэкстаў, фрагменты найбольш рэпрэзентатыўных з іх прыводзяцца ў якасці прыкладаў. У працы выкарыстоўваўся метаад дыскурснага аналізу.

Медыйная карціна рэчаіснасці фарміруецца журналістамі з дапамогай розных відаў інтэрпрэтацый па спосабе падачы. Паводле экспліцытнасці/імпліцытнасці выражэння зместу вылучым яўныя і няяўныя інтэрпрэтацыі. У яўнай інтэрпрэтацыі праз выкарыстанне моўных сродкаў (выразаў «лічу», «на маю думку», «па адной з версій» і інш.) падкрэсліваецца, што ў матэрыяле вербалізавана адна з трактовак паведамлення, якая можа не адпавядаць рэальнасці: *«Я лічу правільным і важным імкнуцца да добрых стратэгічных адносін з Кітаем», – заявіла яна [Меркель] 14 верасня мінулага года* (Звязда, 22.01.2021); *Я думаю, вы продолжите это направление по созданию инфекционной безопасности как национальной безопасности своей страны* (Беларусь 1, Панорама, 29.03.2021). Пры няяўным спосабе падачы інтэрпрэтацыя «як бы зрастаецца з аб'ектам адлюстравання: аўтар не абгрунтоўвае, чаму палічыў важным гэты факт, а не іншы» [4]. У няяўнай інтэрпрэтацыі не дапускаецца наяўнасць іншых трактовак: *Брексит задумывался его сторонниками как способ возродить былое величие Великобритании. Пока больше похоже на то, что он скорее окончательно похоронит эту некогда мировую супердержаву* (Рэспубліка, 09.02.2021); *Ситуация на рынке труда выглядит крайне тяжелой, и этому можно найти множество подтверждений – каждый из нас наверняка с ходу вспомнит несколько знакомых, которые потеряли работу и сейчас тщетно пытаются найти возможность приличного заработка* (Onliner, 19.03.2021).

Даследаванне спецыфічнага журналісцкага спосабу пазнання сацыяльнай рэчаіснасці – дыскурснай інтэрпрэтацыі – у медыядыскурсе Беларусі паказала, што ён абумоўлены дзейнасцю мноства фактараў экстралінгвістычнага парадку. На аснове эмпірычнага матэрыялу інтэрпрэтацыі па спосабе падачы былі падзелены на яўныя і няяўныя. Ад

віду інтерпретації, які журналіст використає, залежать стратегії, які будуть реалізовані у тексті, що відкриває простір для визначення і описання маніпулятивних, когнітивних, фатичних (кантактаючих) вербальних тактик.

Бібліографічні посилання

1. *Инешина С. В.* Модели интерпретации события в дискурсе российской прессы // Вестник Кемеровского государственного университета. 2018. № 2. С. 176–182.
2. *Беляевская Е. Г.* Медийный дискурс: когнитивные модели интерпретации события (на материале английского языка) // Вопросы когнитивной лингвистики. 2015. № 3. С. 5–13.
3. *Долинин К. А.* Интерпретация текста: французский язык. Изд-е 4-е. М. : КомКнига, 2010.
4. *Гарбузьяк А. Ю.* Повестка дня СМИ как технология интерпретации // Электронный научный журнал «Медиаскоп». 2015. № 1. URL: <http://www.mediascope.ru/1684> (дата обращения: 25.03.2021).